

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Журавель Юлії Вікторівни на тему «Державне регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України» поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Актуальність обраної теми дослідження.

В сучасних умовах вища освіта як в Україні, так і в усьому світі, функціонує в середовищі, що динамічно змінюється. Це середовище формується під впливом глобальних соціально-економічних процесів, які прискорюються, а також низки викликів та чинників, що вимагають від закладів вищої освіти (ЗВО) гнучкості та адаптивності.

Соціальні зміни, що відбулися на зламі XX-XXI століть, призвели до значної трансформації освітньої сфери: підвищення ролі освіти як соціального блага, розвиток суспільного й особистого усвідомлення освіти як цінності; формування й стійке функціонування та розвиток освіти як системи (тобто різноманітних за рівнем і профілем освітніх установ: державних і недержавних, традиційних і віртуальних, національних та інтернаціональних), що має у своїй сукупності такі інваріантні якості як, гнучкість, динамічність, варіативність, наступність, цілісність; прогресивний розвиток освіти як процесу – зміна підходів до навчання, виховання й розвитку особистості, удосконалення змісту, технологій та засобів навчально-пізнавальної діяльності; виведення на якісно новий рівень освіти як результату, що включає в себе підвищення функціональної грамотності, професійної компетентності фахівців та загальнокультурного рівня різних категорій населення.

В силовому полі глобальних та європейських тенденцій змінюється не тільки світова, національні й регіональні системи вищої освіти, змінюється також й університет, його місія, роль, функції, методи та інструменти управління та регулювання його діяльності.

Відповідно перед українською вищою освітою та публічним управлінням постає низка критичних викликів та необхідність адаптації до сучасної моделі управління, технологічних змін та нових соціальних потреб.

Наукова і практична значущість зазначеної проблеми обумовила вибір теми і цільову спрямованість дисертаційної роботи. У зв'язку з цим, дослідження **Журавель Юлії Вікторівни**, що безпосередньо стосується вирішення вказаних проблем, має науково-теоретичну та практичну значимість.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Узагальнення, систематизація та характеристика концептуальних підходів щодо підвищення ефективності державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України представляє певний науковий інтерес.

У першому розділі проаналізовано теоретико-методологічні засади державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти. Дисертанткою визначено підходи до формування конкурентних переваг освітніх інституцій у глобалізованому освітньому просторі. Конкурентоспроможність розглядається як здатність відповідати ринку праці, впроваджувати інновації та забезпечувати якісну підготовку фахівців. Це потребує ефективного управління, поєднання державного регулювання, фінансової підтримки, академічної автономії та міжнародного партнерства.

Запропоновано концептуальну модель формування конкурентних переваг, яка інтегрує освітню, наукову та адміністративну складові з орієнтацією на міжнародні стандарти якості. Обґрунтовано доцільність розвитку державно-приватного партнерства для залучення ресурсів, що сприятиме покращенню освітніх послуг.

Особливу увагу приділено інноваційній освіті як основі економіки знань. Сформульовано стратегічні орієнтири модернізації, серед яких – новітні освітні технології, міжнародна співпраця, адаптивні системи навчання.

Розкрито особливості державного регулювання, яке охоплює освіту як соціально-економічну сферу, інноваційне середовище та сукупність інституцій. Підкреслено важливість участі стейкхолдерів у реалізації реформ, прозорості рішень та розвитку інклюзивної, мобільної та глобально інтегрованої освіти.

Виокремлено механізми державного впливу, що сприяють інноваціям, автономії та оптимізації ресурсів. Наголошено на потребі в ефективній освітній політиці, здатній реагувати на виклики глобалізації, технологій та національного розвитку.

У другому розділі сформульовано концепцію механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України як адаптивної системи з гнучкими управлінськими інструментами. Визначено, що цей механізм охоплює правові, адміністративні, фінансові, інвестиційні, соціальні та інституційні аспекти, спрямовані на забезпечення якості освіти відповідно до національних і міжнародних стандартів.

Серед стратегічних напрямів вдосконалення – впровадження ІКТ, цифрових платформ та розвиток міжнародного партнерства. Особливу увагу приділено праву громадян на безкоштовну освіту як чиннику доступності й конкурентоспроможності, особливо в умовах війни та окупації, де освіта підтримує національну єдність.

Проаналізовано виклики, пов'язані з приватним сектором освіти, який може посилити соціальну нерівність. Відзначено необхідність ефективного бюджетного фінансування та створення конкурентного середовища, що стримуватиме освітню міграцію.

Обґрунтовано важливість впровадження європейських підходів, гармонізації законодавства, підтримки академічної мобільності та розширення міжнародного співробітництва. Визначено головні виклики: освітня міграція, слабе ресурсне забезпечення, низька міжнародна інтеграція.

Запропоновано механізми регулювання: підтримка наукової діяльності, програми подвійного диплому, визнання кваліфікацій, міжрегіональна мобільність, цільове фінансування та стимулювання повернення молоді.

У третьому розділі проаналізовано конкурентоспроможність закладів освіти України через оцінку ефективності державного регулювання з урахуванням міждержавного, міжрегіонального та міжінституційного вимірів. Визначено чинники, що впливають на конкурентоспроможність: якість освіти, фінансування, кадровий потенціал, технологічна модернізація та міжнародна співпраця. Проведено статистичний аналіз позицій українських ЗВО в міжнародних рейтингах.

Виявлено регіональні диспропорції, що потребують цільового фінансування та реформ. Оцінено інституційні аспекти конкуренції, зокрема вплив академічної репутації, інноваційності та інтернаціоналізації програм. Запропоновано заходи: підтримка мобільності студентів і викладачів, розширення партнерств, покращення доступу до ресурсів.

Розглянуто виклики воєнного часу, економічної нестабільності та глобальних освітніх трансформацій. Виокремлено проблеми: деградація інфраструктури, нерівний доступ, відтік кадрів, «надлишкова освіта». Вказано на необхідність розширення державної підтримки, впровадження інновацій, інклюзивних практик та відповідності програм міжнародним стандартам.

Проаналізовано ефективність державного регулювання з акцентом на економічні, соціальні, технологічні та інституційні чинники. Оцінено законодавче забезпечення автономії, якості та фінансування освіти. Визначено недоліки чинної нормативної бази, включаючи потребу адаптації до європейських стандартів.

Зазначено роль освіти у соціальній мобільності, формуванні людського капіталу та розвитку економіки. Обґрунтовано потребу в реформі регуляторних механізмів, розвитку партнерств та створенні комплексної стратегії фінансування й оцінки ефективності ЗВО.

У четвертому розділі досліджено пріоритетні механізми державного регулювання для підвищення конкурентоспроможності освітніх закладів України в умовах децентралізації та глобалізації. Виділено ключові групи механізмів: бюджетні, фінансові, адміністративні, соціальні та інституційні. Особлива увага приділена бюджетному фінансуванню як основі державної підтримки, зокрема його впливу на доступність освіти та формування освітнього ринку.

Проаналізовано ефективність бюджетних механізмів, виклики децентралізації, дефіциту фінансування та необхідність вдосконалення освітніх субвенцій. Розглянуто диверсифікацію джерел фінансування: міжнародні кредити, фандрайзинг, держзамовлення, партнерства з бізнесом. Виявлено проблеми на різних рівнях освіти: інклюзія, оновлення інфраструктури, якість послуг.

Обґрунтовано потребу оновлення формули розподілу субвенцій, підвищення ефективності витрат і зміцнення спроможності громад. Сформульовано стратегічні напрями розвитку бюджетного регулювання:

комплексне фінансування, зв'язок з ринком праці, стимулювання науки, євроінтеграція.

Досліджено роль державних стандартів як адміністративного інструменту, їхній вплив на якість освіти та відповідність міжнародним вимогам. Проаналізовано їх взаємозв'язок із правовими та інституційними процесами, зокрема виклики євроінтеграції, безпеки, міграції та цифровізації. Обґрунтовано потребу регулярного оновлення стандартів та балансу між регулюванням і автономією закладів.

Розглянуто регулювання змісту освіти як основу конкурентоспроможності. Проаналізовано педагогічні, кадрові, матеріально-технічні та управлінські компоненти. Акцент зроблено на компетентнісному підході, інноваційних методах навчання, цифровізації, брендингу та мотивації педагогів. Доведено, що комплексна модернізація освітнього процесу сприятиме інтеграції в міжнародний освітній простір.

У п'ятому розділі визначено стратегічні пріоритети підвищення конкурентоспроможності закладів освіти України в умовах глобалізації. Проаналізовано роль інтернаціоналізації як ключового механізму міжнародної конкурентоздатності: спільні програми з іноземними партнерами, англomовні курси, участь у рейтингах і наукових проєктах підвищують якість освіти та відповідність потребам ринку праці. Розглянуто можливості цифрової трансформації — ІКТ, онлайн-освіта, ШІ та VR — як інструменти модернізації освітнього процесу.

Підкреслено важливість партнерства між ЗВО, бізнесом і науковими центрами для формування інтегрованої освітньо-наукової моделі. Розглянуто значення міжнародних акредитацій, систем внутрішнього й зовнішнього оцінювання та використання світового досвіду для зміцнення репутації українських закладів. Обґрунтовано, що цифрова грамотність, міждисциплінарність і взаємодія з роботодавцями підсилюють конкурентні позиції ЗВО та сприяють академічній мобільності.

Проаналізовано стратегічні аспекти гармонізації законодавства з європейськими стандартами, необхідність розробки ефективних стратегій розвитку, цифровізації, розвитку державно-приватного партнерства та підвищення кваліфікації викладачів. Роль моніторингу та оцінювання якості визначено як критичний елемент управління. Підкреслено, що впровадження інноваційних технологій, гнучких програм підготовки та співпраця з бізнесом формують конкурентні переваги та міжнародний імідж освіти.

Розглянуто особливості публічної політики у сфері освіти в умовах децентралізації. Заклади освіти визначено ключовими стейкхолдерами територіального розвитку. Оцінено механізми їх участі у врядуванні — дорадчі органи, громадські та наглядові ради, державно-приватні партнерства. Наголошено, що якість освітньої політики залежить від прозорості, розвитку громадянського суспільства та партнерства з місцевими інститутами. Окреслено перспективи мережевого підходу, інтеграції освіти, науки, бізнесу та громадськості. Запропоновано напрями вдосконалення: розширення соціальної

відповідальності, створення мультифункціональних центрів, розвиток освітніх округів та посилення медійної активності.

Достовірність результатів і новизна досліджень. Достовірність отриманих результатів, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, забезпечена творчим використанням сучасної теорії управління, теорії безпеки, прискіпливим аналізом та узагальненням вітчизняного і зарубіжного досвіду державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти, а також застосуванні апробованих методів проведення наукових досліджень.

Структура дисертаційної роботи логічна і відображає послідовність викладу текстового матеріалу та основних результатів проведених досліджень.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 47 наукових працях, серед яких: 3 статті у періодичних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних Scopus/WoS; 1 розділ колективної монографії; 19 статей у наукових фахових виданнях України; 14 тез доповідей науково-практичних конференцій з яких 1 індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus; 10 публікацій, що додатково відображають результати дисертації.

Дисертація пов'язана з темами наукових досліджень Національного університету «Львівська політехніка» «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (номер державної реєстрації: 0124U000016)» та ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» «Розробка механізму стимулювання ефективного використання економічного потенціалу розвитку біоекономіки в Україні» (номер державної реєстрації: 0120U100493).

Щодо наукової новизни одержаних результатів, то вона полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ і розробленні практичних рекомендацій щодо побудови та використання механізмів державного регулювання, які сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності закладів освіти в Україні. У межах дослідження були отримані положення, які мають наукову новизну та виносяться на захист:

уперше:

– розроблено структурну модель комплексного механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні, що в поєднанні суб'єктно-об'єктної, цільової, інструментальної та інформаційно-аналітичної складових і визначає варіативність забезпечення широкого переліку, доступності і якості освітніх послуг; перевагою відповідного комплексного механізму державного регулювання є орієнтація на здобуття конкурентних переваг закладів освіти в мобільному освітньому просторі та на ринку мобільного навчання;

– запропоновано інтегрований методичний підхід до аналізу конкурентоспроможності закладів освіти, який поєднує міждержавний, міжрегіональний та міжінституційний виміри на основі статистичної оцінки та дозволяє комплексно оцінювати конкурентоспроможність освітніх закладів з урахуванням специфіки національних систем освіти, регіональних відмінностей та інституційних особливостей, що підвищує точність і об'єктивність порівнянь,

а також сприяє розробленню ефективних стратегій для підвищення конкурентоспроможності освітніх систем в умовах глобалізації;

- обґрунтовано доцільність впровадження сучасних підходів для підвищення конкурентоспроможності закладів освіти, поширених у міжнародній практиці, зокрема: інтернаціоналізація освіти, цифрова трансформація, інноваційні підходи до навчання, партнерство з бізнесом та науково-дослідницькі центри, підвищення якості освітніх послуг, міжнародна акредитація та сертифікація, моніторинг якості освіти шляхом підвищення фінансування закладів освіти, створення умов для співпраці з бізнесом, інвестування в цифрову інфраструктуру, стимулювання мобільності студентів і викладачів, а також посилення ролі досліджень й інновацій в навчальному процесі;

- запропоновано матричний підхід для визначення пріоритетів формування і реалізації публічної політики забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти України в умовах децентралізації, що передбачає побудову матриці взаємодії закладів освіти з іншими стейкхолдерами розвитку громади (владою, наукою, бізнесом, суб'єктами соціальної інфраструктури, громадськістю, населенням) і сприяє покращенню державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти через формування політичних, професійних, працересурсних, функціональних і міжнародних мереж;

удосконалено:

- теоретико-прикладні основи обґрунтування щодо пріоритетів покращення освітнього процесу закладів освіти України, зокрема його педагогічної, кадрової, матеріально-технічної, організаційної й інституційної складових, визначальним напрямком яких є забезпечення компетентісно-кадрової синергії у площині мотивації науково-педагогічної діяльності, а також брендинг закладів освіти в умовах зростаючої конкуренції глобального мобільного простору;

- концептуальну модель забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти в умовах повномасштабної війни та глобальних трансформацій, яка інтегрує механізми стратегічного управління, цифровізації, міжнародної кооперації та адаптивного розвитку та яка, на відміну від наявних, полягає у використанні гнучкого механізму регулювання конкурентних позицій освітніх закладів шляхом інтеграції міжнародного досвіду та національних освітніх особливостей, що дає змогу оперативно реагувати на зміни економічного та соціального середовища;

- проблемно-орієнтований підхід до аналізування ефективності бюджетного фінансування сфери освіти України в розрізі основних груп бюджетних механізмів, що дає змогу виявити динаміку фінансової децентралізації, обґрунтувати пріоритети покращення бюджетного регулювання та можливості диверсифікації джерел доходів закладів освіти;

- структурно-логічну схему впливу державних важелів регулювання на освітній сектор із соціологічної точки зору, яка дає змогу врахувати очікування суспільства та бізнес-спільноти в умовах реформування освітньої системи через

інтеграцію різних механізмів регулювання, що мають на меті забезпечити баланс між державними пріоритетами та вимогами ринку праці, а також враховує не лише інституційні зміни в освітній політиці, але й прогнозовані демографічні зміни і соціальні очікування та спрямовані на підвищення якості освіти, доступності, адаптивності до нових економічних реалій і запитів ринку та лежать в основі рекомендацій щодо системного застосування адміністративного механізму стандартизації діяльності закладів освіти України в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності, що поєднують покращення галузевих, професійних стандартів, стандартів за рівнями освіти та спеціальностями, які сукупно визначають дорожню карту забезпечення якості освіти в Україні з поступовим впровадженням для закладів освіти адаптованих стандартів;

отримали подальший розвиток:

- концептуально-правові обґрунтування щодо доступності безоплатних освітніх послуг із системним розкриттям інституційного, інфраструктурного й інструментального підходів до формування політики у цій сфері, що дає змогу визначити основні заходи держави у забезпеченні доступності та безоплатності освітніх послуг в Україні для всіх рівнів освіти;

- інтеграційний підхід у діяльності закладів освіти, що поєднує форми та способи інтеграції на рівні освітніх і владних інститутів, визначає закономірності формування конкурентного глобального освітнього простору та дає змогу визначати пріоритети державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в інтерпретації проблемної матриці з використанням законодавчих, фінансових, соціальних та інших механізмів з урахуванням їх впливу на різні соціальні групи;

- стратегічні напрями забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти України в контексті інтеграції економічних, правових і технологічних аспектів, що дозволяє створити сучасну, адаптивну та ефективну модель управління освітніми процесами відповідно до вимог сучасного ринку, зокрема на основі запропонованої концепції довгострокової стратегії управління ресурсами та з урахуванням умов децентралізації державної влади в Україні.

Повнота викладу отриманих результатів дослідження та їх оформлення може бути оцінена як достатня. Дисертація і автореферат оформлені відповідно до вимог МОН України. Основні положення дисертаційної роботи знайшли ідентичне відображення в рефераті. Робота має завершений характер, висновки і пропозиції достатньою мірою розкриті і обґрунтовані в текстовій частині дисертації.

Дискусійні положення і критичні зауваження:

Загалом позитивно оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження, водночас, як і при дослідженні будь-якої складної і нової проблематики, в зазначеному дисертаційному дослідженні містяться дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми:

1. У пп 1.1. «Стан наукової розробки та генезис конкурентоспроможності освітньої діяльності» активно вживаються поняття «конкурентоспроможність освітньої діяльності», «конкурентоспроможність закладу освіти», «конкурентоспроможність освітніх послуг», «конкурентоспроможність системи вищої освіти» тощо, однак відсутнє їх чітке авторське розмежування й операціоналізація. Досить часто вони використовуються як синоніми або накладаються одне на одне. У даному пп варто було б показати ієрархію: «освітня послуга – діяльність – заклад – система», адже надалі саме ці категорії мають стати основою побудови механізмів державного регулювання.

Також у першому розділі відбувається змішування рівнів аналізу та типів освіти без достатньої аргументації. Адже розглядаються: загальна середня освіта, фахова передвища, вища освіта, а також міжнародна конкурентоспроможність університетів. Проте специфіка державного регулювання конкурентоспроможності для цих рівнів є різною: різні законодавчі режими, різні суб'єкти управління, різні інструменти (держзамовлення, фінансування, акредитація тощо). Доцільно було б чітко вказати, який цільовий рівень є основним для дисертації (ЗЗСО, ЗВО, система в цілому) або показати окрему схему/таблицю, де структуровано та виділено особливості конкурентоспроможності й регуляторних впливів для кожного рівня.

2. Підпункт 1.2. досить детально описує роль освіти в економіці знань, інноваційному розвитку, формуванні людського капіталу, проте слабо артикулює, як саме ці функції освіти пов'язані з конкурентоспроможністю закладів та з механізмами державного регулювання конкурентоспроможності. Було б корисно показати причинно-наслідкові ланцюжки: «інвестиції в освіту → якість людського капіталу → конкурентоспроможність економіки → вимоги до конкурентоспроможності закладів → інструменти державного впливу».

3. В роботі слушно згадує авторка про війну, цифровізацію, проект «Мрія», реформу НУШ, міжнародні рейтинги, але ці елементи подані переважно як фон. Відповідно у підпункті, присвяченому ролі освіти в сучасних соціально-економічних процесах, можна очікувати більш чіткої аналітики та конкретизації впливу війни та цифровізації на конкурентоспроможність закладів освіти (яким чином війна змінює структуру попиту на освітні послуги та вимоги до закладів (міграція, внутрішньо переміщені здобувачі, руйнування інфраструктури; як цифровізація (мобільне навчання, EdTech, проекти типу «Мрія») трансформує конкурентне середовище та як ці процеси повинні бути враховані в державній політиці підтримки конкурентоспроможних закладів (цільові програми, гранти, нормативи).

4. Надмірно широкий та еkleктичний зміст підпункту 2.1 ускладнює логіку та фокус дослідження. Так, підпункт охоплює надзвичайно широкий спектр питань, включаючи: демографічні тенденції, міграційні процеси, адміністративний контроль, міжнародну мобільність, стандартизацію, автономізацію закладів, кластерну політику, ринок праці, потреби промислової політики. Попри важливість цих чинників, частина фрагментів виходить за межі інструментів механізму (наприклад, детальні демографічні тренди, аналіз статистики з 1990 року, оцінки міграції, макроекономічні прогнози). Для

підпункту, який має бути присвячений саме структурі комплексного механізму, було б методологічно коректно показати чіткі причинно-наслідкові зв'язки: як саме ці чинники впливають на архітектуру механізму державного регулювання конкурентоспроможності.

Також у тексті присутнє твердження про механізм як «адаптаційну систему з гнучким інструментарієм», однак не розкрито, що забезпечує цю адаптивність - які саме інституційні або управлінські процедури є «гнучкими», які з них забезпечують моніторинг, прогнозування, коригування політик. У підсумку механізм виглядає як набір інструментів, але не як цілісний операційний алгоритм державного регулювання, що зменшує його прикладну цінність та аналітичну завершеність.

5. У підпункті 5.1 відсутня аналітична інтеграція міжнародних практик до запропонованого автором комплексного механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні (правові, інституційні, адміністративні, фінансові, інформаційно-аналітичні механізми);

6. У підпункті 5.3 автор обґрунтовано акцентує на мережевому та публічно-політичному вимірі забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти й декларує використання *матриці взаємодій закладів освіти з іншими стейкхолдерами* (додаток В) як інструменту формування публічної політики. Водночас, практичний зміст цього інструмента розкрито недостатньо: не конкретизовано логіку побудови матриці (критерії відбору стейкхолдерів, типи взаємодій, очікувані результати, часові горизонти); відсутня операціоналізація публічної політики через систему показників (індикаторів), які б дозволили оцінити, як запропоновані форми взаємодії реально впливають на конкурентоспроможність закладів освіти; не показано, яким чином матриця інтегрується з раніше запропонованим комплексним механізмом державного регулювання. Уточнення цих аспектів посилює б доказовість висновків підпункту 5.3 та його прикладну цінність для органів державної влади й місцевого самоврядування.

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають, в основному, рекомендаційний і дискусійний характер, впливають із складності й багатогранності досліджуваної теми та окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок досліджуваної проблематики. Саме тому вони не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, його наукової та практичної цінності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Журавель Юлії Вікторівни на тему «Державне регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України» є завершеним самостійно виконаним науковим дослідженням на актуальну тему. Вона містить обґрунтовані теоретичні та методологічні положення розвитку системи підвищення ефективності державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України. Рівень і глибина проведених досліджень, новизна

отриманих результатів та їх запровадження у практичну діяльність органів державного управління свідчать про їх високий науковий рівень.

Дисертаційна робота Журавель Юлії Вікторівни на тему «Державне регулювання конкурентоспроможності закладів освіти України» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, та відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р., № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» та наказу МОН від 23.09.2019 р. № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», а її авторка – Журавель Юлія Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Професор кафедри обліку і аудиту
факультету економічних наук

Чорноморського національного
університету ім. Петра Могили

доктор наук державного управління, професор

Л.В. АНТОНОВА

Підпис Антонової Людмили Володимирівни

засвідчую:

Вчений секретар

Вікторія ЧОРНА